

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (magisterská)

Sociální práce

Tematické okruhy:

1. a) Vymezení sociální práce. Vymezení charitativní činnosti. Pojmy, cíle, metody, úrovně a aktivity sociální práce. Základní koncepty oboru. Paradigmata sociální práce. Interdisciplinární pojetí sociální práce
b) Sociální vyloučení – definice. Chudoba jako sociální událost: definice, dělení, příčiny – ohrožené skupiny. Životní a existenční minimum, řešení hmotné nouze. Chudoba a sociální služby. Bezdomovectví: definice, druhy, příčiny, sociální služby
2. a) Teorie v sociální práci. Systemický přístup v sociální práci. Kognitivně – behaviorální teorie. Přístup orientovaný na úkoly. Sociálně – ekologický model v sociální práci
b) Komunikace v poradenském procesu s různými typy klientů, vhodné techniky (mlčící klient, agresivní klient, stěžující si klient, nedobrovolný klient, klient v odporu, manipulující klient). Poradenství a mediace v sociální práci. Supervize (cíle a typy)
3. a) Komunitní sociální práce: cíle, principy, práce v triádě, motivace členů komunity. Management v sociální práci, vedení a motivace týmu. Financování neziskových organizací
b) Rodina jako malá sociální skupina. Funkce rodiny. Fungování rodiny a její posuzování. Význam rodiny vzhledem k psychosociálním potřebám členů. Typy rodiny v čase. Výchovné styly a jejich dopad
4. a) Sociální práce s jednotlivcem. Základní pojmy a specifika. Etapy sociální práce s jednotlivcem. Komunikace s klientem. Vedení rozhovoru. Aktivní naslouchání: cíle, techniky. Zásady rozhovoru s dítětem v krizi
b) Sociální práce s osobami se zdravotním postižením. Individuální plánování. Jiné odborné metody sociální práce. Příklady sociálních služeb pro osoby s mentálním, smyslovým, somatickým, kombinovaným nebo jiným zdravotním postižením nebo znevýhodněním

5. a) Krize: vybrané definice. Krize a sociální služby: typy, formy poskytování. Krizová intervence: definice, cíle, kompetence pomáhajícího. Komunikací zásady v akutní psychické krizi. Příklady krizových center dle cílových skupin. Smysl krizí v lidském životě
b) Odborné techniky sociální práce v závislosti na specifické cílové skupině (děti a mládež, sociálně vyloučení, nezaměstnaní apod.). Klasifikace technik (sociálně diagnostické, aktivizační aj.). Příklady využití technik: koláž, sociální pole klienta, křivka života, škála vlastností, genogram, ekoma, práce s tělem aj. Mezioborové prvky v technikách sociální práce (artefiletika, ergoterapie apod.)
6. a) Sociální práce s rodinou – pojem, instituce, sociální služby dle 108/2006 Sb. Sanace rodiny. Domácí násilí: kritéria, znaky, druhy. Legislativní rámec intervence, sociální služby, příklady konkrétních zařízení
b) Druhy a formy sociální komunikace. Struktura sociální komunikace. Percepční stereotypy v komunikaci. Komunikace s osobou ohroženou domácím násilím – zásady, krizový plán, minimum první pomoci
7. a) Profesní etika v sociální práci: smysl a cíle. Teoretická východiska profesní etiky – filozofické směry a modely. Klíčové hodnoty sociální práce. Etické zásady ve vztahu sociálního pracovníka s klientem. Etické kodexy v sociální práci
b) Terénní programy sociální práce. Terénní práce s mládeží. Terénní práce s uživateli drog. Terénní práce v sociálně vyloučených lokalitách
8. a) Morální dilema v sociální práci: definice, častá dilemata v sociální práci, řešení. Princip dvojího efektu: definice, příklad. Význam hranic v pomáhajících profesích, nástroje udržení hranic. Oznamovací povinnost
b) Zátěžové sociální situace: 4 základní typy. Vyrovnávací mechanismy a coping. Frustrační tolerance. Úskalí pomáhající profese: rozdělení příčin, prevence. Syndrom vyhoření a jeho fáze. Syndrom pomáhajících. Mesiášský komplex
9. a) Lidská práva: principy, znaky a druhy. Dokumenty o lidských právech (důvody vzniku a historické vlivy). Biblická východiska. Organizace hájící lidská práva
b) Multietnická společnost. Akulturace, asimilace, adaptace, integrace. Kulturní relativismus a etnocentrismus. Xenofobie. Rasismus. AOP přístupy, pojem, příklady odborných zařízení a aktivit. Rovné příležitosti v oblasti etnických minorit, nástroje
10. a) Právo na sebeurčení v pomáhajících profesích – pojem, kontexty, důsledky. Naučená bezmocnost, empowerment v sociální práci. Informovaný

souhlas v medicíně – definice, druhy. Nedobrovolná hospitalizace. Living will. Konvence o biomedicíně

b) Rovnost přístupů k věkovým skupinám – instituce, nástroje, aktivity. Práva a potřeby seniorů. Mýty o seniorech. Ageismus. Senior v rodině a sociální služby dle zákona o sociálních službách. Evropská charta pacientů seniorů

11. a) Paliativní péče: cíle, zásady vzhledem k potřebám umírajících. Role sociálního pracovníka v různých institucích. Síť sociálních a jiných služeb. Fáze dle E. K. Ross – zásady komunikace. Cíle pastorační péče v nemocnicích

b) Poradenský proces v sociální práci, příprava poradenského procesu, proces vzájemného přijetí účastníků poradenského procesu, porozumění problému, hledání cest k řešení, ukončení poradenského procesu

12. a) Zákon o sociálních službách v ČR: důvody vzniku, témata, dělení služeb. Sociální služby dle cílových skupin, náplň. Standardy kvality sociálních služeb – smysl, druhy. Současné trendy ve vývoji sociálních služeb

b) Syndrom CAN – definice, formy, závažnost. Rozpoznání a diagnostika. Následky v dospělosti. Možnosti řešení: právní rámec, role sociálního pracovníka. Cíle specializované pomoci. Instituce. Organizace

13. a) Náhradní rodinná péče – pojem, druhy. Proces adopce. Pěstounská péče na přechodnou dobu – pojem, cíle. Deinstitutionalizace a transformace sociálních služeb na poli NRP. Instituce. Příklady organizací

b) Nezaměstnanost jako sociální událost: význam pracovního uplatnění pro člověka. Příčiny a druhy nezaměstnanosti. Sociální a jiná rizika. Politika zaměstnanosti EU. Aktivní politika zaměstnanosti ČR. Možnosti intervence, instituce a organizace

14. a) Obchod s lidmi. Tradiční/historické a novodobé otroctví. Formy obchodování s lidmi. Komerční sexuální zneužívání žen, dětí a mužů. Charakteristiky obchodovaných osob, rizikové faktory, bariéry při vyhledávání pomoci. Legislativa a metody sociální práce. Příklady organizací

b) Práva dítěte: dokumenty, hlavní témata. Sociálně právní ochrana dítěte – legislativa, instituce, cíle. Pověření k sociálně právní ochraně dítěte. Předběžné opatření, možnosti dočasného umístění dítěte

15. a) Občanská společnost – třetí sektor. Základní typologie. Charakteristické znaky nevládních organizací. Fundraising – právní aspekty, metody a techniky fundraisingu. Společenská odpovědnost firem a NNO. Sociální podnikání v České republice

b) Globální problémy jako faktor ovlivňující sociální život člověka v současnosti. Základní dimenze globalizace

16. **a) Sociální politika Evropská Unie a její pilíře. Evropský sociální fond. Migrační a integrační politika. Klasifikace a modely migrační politiky. Ekonomické příčiny a souvislosti migrace**

b) Sociální potřeby a jejich zjišťování. Sociální analýzy a prognózy, projektování. Kvalitativní a kvantitativní výzkumné techniky

Literatura:

ADAMS, R. *Empowerment, Participation and social Work*. New York, 2008.

ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha, 1994.

BANKS, S. *Ethics and Values in Social Work*. Houndmills, 2001.

BAUM, D., GOJOVÁ, A. *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava, 2014.

BECHYŇOVÁ, V. *Případová konference. Praktický průvodce pro práci s ohroženou rodinou*. Praha, 2012.

CALLANANOVÁ, M., KELLEYOVÁ, P. *Poslední dary*. Praha, 2005.

CIMRMANNOVÁ, T. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu. Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha, 2013.

COLBY, A., KOHLBERG, L. *The Measurment of Moral Judgement*. Cambridge, 1987.

ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha, 2011.

DUNOVSKÝ, J. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha, 1995.

FIRTHOVÁ, P., LUFFOVÁ, G. *Ztráta, změna a zármutek v kontextu paliativní péče*. Praha, 2008.

FISCHER, O., MILFAIT, R. *Etika pro sociální práci*. Praha, 2008.

GEGENBÜHL-CRAIG, A. *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*. Praha, 2010.

GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese*. Praha, 2011.

GOLOMBOK, S. *Parenting. What really counts?* New York, 2001.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha, 2010.

HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. Praha, 2006.

HORNE, M. *Values in Social Work*. Aldershot. Ashgate, 2001.

HRADECKÝ, I., HRADECKÁ, V. *Bezdomovectví – extrémní vyloučení*. Praha, 2007.

- JANATA, J. *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha, 1999.
- JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha, 2003.
- KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha, 2000.
- KOHÁK, E. *Člověk, dobro a zlo*. Praha, 1999.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha, 1996.
- KRAHULCOVÁ, B. *Kontexty sociální a charitativní práce*. Praha, 2008.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Konflikty mezi lidmi*. Praha, 2004.
- KÜBLER-ROSS, E. *Život a umírání*. Hradec Králové, 1991.
- MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha, 2012.
- MATOUŠEK, O. *Encyklopedie sociální práce*. Praha, 2013.
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha, 2003.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha, 1997.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha, 2005.
- MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha, 2007.
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. Praha, 2001.
- MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005.
- MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011.
- MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte*. Praha, 2010.
- ONDRUŠOVÁ, J. *Stáří a smysl života*. Praha, 2011.
- PARROT, L. *Values and Ethics in Social Work Practice*. Exeter, 2006.
- PILÁT, M. *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha, 2015.
- REAMER, F. *Social work values and ethics*. New York, 1999.
- RHEINWALDOVÁ, E. *Novodobá péče o seniory*. Praha, 2003.
- ROBINSON, W., CHERREY L. R. *Ethical Decision-Making in Social Work*. 2002.
- ROTTER, H. *Důstojnost lidského života*. Praha, 1999.
- ROTTER, H. *Osoba a etika*. Brno, 1997.
- Sociální práce/Sociálna práca. Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci.*
- SVATOŠOVÁ, M. *Hospice a umění doprovázet*. Hradec Králové, 1995.

- ŠEVČÍK, D, ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika, intervence*. Praha, 2011.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha, 2004.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Poradenství pro pozůstalé. Principy, proces, metody*. Praha, 2013.
- ŠPILÁČKOVÁ, M., NEDOMOVÁ, E. *Úkolově orientovaný přístup v sociální práci*. Praha, 2014.
- TOMEŠ I. *Sociální právo České republiky*. Praha, 2014.
- TOŠNEROVÁ, T. *Ageismus*. Praha, 2002.
- TOŠNEROVÁ, T. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině*. Praha, 2002.
- VEČEŘA, M. *Sociální stát, východiska a přístupy*. Praha, 1993
- VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. Praha, 2002.
- VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Praha, 2004.

V Praze dne 27. 9. 2018